

**ПОРЯДОК СТВОРЕННЯ, ПРИЗУПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ, РЕОРГАНІЗАЦІЇ
ТА ЛІКВІДАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ**

Розглядається порядок створення, призупинення діяльності, реорганізації та ліквідації громадських організацій в Україні, наведено нормативні вимоги до порядку створення громадських організацій залежно від їх виду, розглядаються умови тимчасового припинення діяльності громадських організацій, а також їх ліквідації.

Постановка проблеми. Правові засади створення, призупинення діяльності, реорганізації та ліквідації громадських організацій встановлюються Законом України “Про об’єднання громадян” і конкретизуються, залежно від їх виду, іншими законами та нормативно-правовими актами України: Законами України “Про благодійництво та благодійні організації”, “Про молодіжні та дитячі громадські організації”, “Про організації роботодавців”, “Про професійних творчих працівників та творчі спілки”, “Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності”, “Про свободу совісті та релігійні організації”, а також низкою підзаконних нормативно-правових актів.

Ступінь наукової розробки. Розглядувана проблема є предметом дослідження вітчизняних учених-конституціоналістів. Найбільш ґрунтовно тема конституційно-правового статусу об’єднань громадян в Україні вивчається Т. М. Слінько, О. Г. Кушніренком, Ж. М. Пустовіт. Окремі аспекти висвітлені Г. Л. Ковальновою, С. Ю. Лукашем, В. Німченко та Н. Картавцевою.

Мета статті. Визначити особливості створення та припинення громадських організацій України згідно з національним законодавством.

Виклад основного матеріалу. В питанні регулювання порядку створення та припинення громадських організацій в Україні Закон України “Про об’єднання громадян”, прийнятий 16 червня 1992 р. з подальшими змінами та доповненнями є “рамковим”, загальним законом [7, с.103-104].

Легалізація (офіційне визнання) об’єднань громадян є обов’язковою і здійснюється шляхом їх реєстрації або повідомлення про заснування. У разі реєстрації об’єднання громадян набуває статус юридичної особи. Дані реєстрації включаються до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців шляхом внесення відповідного запису в порядку, встановленому законом для державної реєстрації юридичних осіб.

Легалізація громадської організації здійснюється відповідно Міністерством юстиції України, місцевими органами державної виконавчої

влади, виконавчими комітетами сільських, селищних, міських Рад народних депутатів. У разі, коли діяльність місцевої громадської організації поширюється на територію двох і більше адміністративно-територіальних одиниць, її легалізація здійснюється відповідним вищестоящим органом. Про легалізацію (офіційне визнання) об’єднання громадян легалізуючий орган повідомляє у засобах масової інформації.

Для реєстрації об’єднання громадян його засновники подають заяву. Заява про реєстрацію політичної партії повинна бути підтримана підписами не менш як однієї тисячі громадян України, які мають виборче право. До заяви додаються статут (положення), протокол установчого з’їзду (конференції) або загальних зборів, відомості про склад керівництва центральних статутних органів, дані про місцеві осередки, документи про сплату реєстраційного збору. Заява про реєстрацію місцевої громадської організації розглядається у 3-денний строк з дня надходження документів. Рішення про реєстрацію або відмову в ній заявнику повідомляється письмово не пізніше наступного робочого дня з дня прийняття рішення [1, с.300].

Згідно із Законом України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», профспілки, їх об’єднання легалізуються шляхом повідомлення на відповідність заявленому статусу. Для легалізації профспілок, об’єднань профспілок їх засновники або керівники виборних органів подають заяви. До заяви додаються статут (положення), протокол з’їзду, конференції, установчих або загальних зборів членів профспілки з рішенням про його затвердження, відомості про виборні органи, наявність організацій профспілки у відповідних адміністративно-територіальних одиницях, про засновників об’єднань.

На підставі поданих профспілкою, об’єднанням профспілок документів легалізуючий орган у місячний термін включає профспілку, об’єднання профспілок до реєстру об’єднань громадян і видає профспілці, об’єднанню профспі-

лок свідоцтво про легалізацію із зазначенням відповідного статусу [2, с.397].

Релігійна організація визнається юридичною особою з моменту реєстрації її статуту (положення). Релігійна організація як юридична особа користується правами і несе обов'язки відповідно до чинного законодавства і свого статуту (положення). Для одержання релігійною громадою правоздатності юридичної особи громадяни в кількості не менше десяти осіб, які утворили її і досягли 18-річного віку, подають заяву та статут (положення) на реєстрацію до обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, а у Республіці Крим - до Уряду Республіки Крим. Релігійні центри, управління, монастирі, релігійні братства, місії та духовні навчальні заклади подають на реєстрацію статут (положення) до державного органу України у справах релігій. Орган, який здійснює реєстрацію, в місячний термін розглядає заяву, статут (положення) релігійної організації, приймає відповідне рішення і не пізніше як у десятиденний термін письмово повідомляє про нього заявникам. У необхідних випадках орган, який здійснює реєстрацію статутів (положень) релігійних організацій, може зажадати висновок місцевої державної адміністрації, виконавчого комітету сільської, селищної, міської Рад народних депутатів, а також спеціалістів. У цьому разі рішення про реєстрацію статутів (положень) релігійних організацій приймається у тримісячний термін. У разі необхідності в розгляді питання про реєстрацію статуту (положення) можуть брати участь з дорадчим голосом представники релігійної організації [4, с.283].

Благодійні організації набувають права юридичної особи з моменту їх державної реєстрації.

Для державної реєстрації благодійної організації подаються такі документи: заява засновників (засновника) чи їх (з'їзду, конференції), відомості про засновників (засновника) (щодо засновників - юридичних осіб - з доданням підтвердних документів щодо структури власності засновників, які дають змогу встановити власників істотної участі цих юридичних осіб) і органи управління благодійної організації, відомості про місцеві відділення (філії, представництва) благодійної організації, документ, що засвідчує сплату коштів за державну реєстрацію. Заява про державну реєстрацію благодійної організації розглядається в двомісячний термін з дня подання всіх необхідних документів. Про результати розгляду у 10-денний термін повідомляється заявнику. Орган, який здійснює державну реєстрацію,

може проводити перевірку відомостей, що містяться в поданих документах. За результатами розгляду заяви приймається рішення про державну реєстрацію або відмову в державній реєстрації. Після державної реєстрації благодійної організації засновникам (засновнику) видається свідоцтво про реєстрацію за зразком, встановленим Кабінетом Міністрів України. Зареєстрована благодійна організація вноситься до реєстру благодійних організацій, що ведеться органом, який здійснює державну реєстрацію, з присвоєнням відповідного номера. Порядок ведення реєстру встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Дані реєстру щодо благодійних організацій, які зареєстровані Міністерством юстиції України, оприлюднюються в офіційних виданнях [3, с.292].

Державній реєстрації підлягають усі творчі спілки. Державна реєстрація всеукраїнських творчих спілок здійснюється Міністерством юстиції України, а їх територіальних осередків та регіональних (місцевих) творчих спілок - відповідними місцевими органами виконавчої влади. Для державної реєстрації творчої спілки її засновники подають до органу, що здійснює реєстрацію, заяву, до якої додаються документ про сплату реєстраційного збору та установчі документи - статут творчої спілки і протокол загальних зборів (з'їзду, конференції) про утворення творчої спілки, в якому мають міститися такі відомості: назва організації та мета її утворення; дата утворення; склад засновників та керівних органів; місцезнаходження керівних органів творчої спілки, номер контактного телефону; дані про територіальні осередки. Орган, що здійснює реєстрацію творчої спілки, у місячний строк видає засновникам свідоцтво про її державну реєстрацію як творчої спілки за зразком, встановленим Кабінетом Міністрів України. У необхідних випадках орган, що здійснює реєстрацію творчої спілки, проводить перевірку відомостей, зазначених у поданих документах. З моменту реєстрації творчої спілки чи її територіальний осередок набувають статусу юридичної особи [5, с.312].

Припинення діяльності об'єднання громадян може бути проведено шляхом його реорганізації або ліквідації (саморозпуску, примусового розпуску). Реорганізація об'єднання громадян здійснюється відповідно до його статуту. Реєстрація новоствореного об'єднання здійснюється у порядку, встановленому цим Законом. Ліквідація об'єднання громадян здійснюється на підставі статуту або рішення суду.

З метою припинення незаконної діяльності об'єднання громадян за поданням легалізуючого

органу або прокурора суд може тимчасово заборонити окремі види діяльності або тимчасово заборонити діяльність об'єднання громадян на строк до трьох місяців. Тимчасова заборона окремих видів діяльності об'єднання громадян може здійснюватись шляхом встановлення заборони на проведення масових заходів (зборів, мітингів, демонстрацій тощо), здійснення видавничої діяльності, проведення банківських операцій, операцій з матеріальними цінностями тощо. За поданням органу, який звертався до суду щодо тимчасової заборони окремих видів або всієї діяльності об'єднання громадян, суд може продовжити цей термін. При цьому загальний термін тимчасової заборони не повинен перевищувати шість місяців. При усуненні причин, що стали підставою для тимчасової заборони, за клопотанням об'єднання громадян його діяльність може бути відновлена судом у повному обсязі.

За поданням легалізуючого органу або прокурора рішенням суду об'єднання громадян примусово розпускається (ліквідується) у випадках: 1) вчинення дій, передбачених статтею 4 Закону України «Про об'єднання громадян»; 2) систематичного або грубого порушення вимог статті 22 Закону України «Про об'єднання громадян»; 3) продовження протиправної діяльності після накладення стягнень, передбачених цим Законом; 4) зменшення кількості членів політичної партії до числа, коли вона не визнається як така. Суд одночасно вирішує питання про припинення випуску друкованого засобу масової інформації об'єднання громадян, яке примусово розпускається. Про примусовий розпуск (ліквідацію) об'єднання громадян реєструючий орган протягом п'ятнадцяти днів після набрання рі-

шенням суду законної сили повідомляє у засобах масової інформації. Рішення про примусовий розпуск всеукраїнських і міжнародних громадських організацій на території України приймається судом [6, с.36-37].

Список літератури

1. Закон України «Про об'єднання громадян» від 16 червня 1992 р. // Закони України: Офіційне видання. – т.3. – 1996. – С.300
2. Закон України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності" від 15 вересня 1999 р. 1045-XIV // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 45. — Ст. 397.
3. Закон України «Про благодійництво та благодійні організації» від 16 вересня 1997 року. 531/97-ВР // Відомості Верховної Ради України.- 1997.-N 46.-ст.292.
4. Закон України "Про свободу совісті та релігійні організації" від 23 квітня 1991 р. № 987-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №2 25. – Ст. 283.
5. Закон України "Про професійних творчих працівників та творчі спілки" від 7 жовтня 1997 р. № 2 554/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 62. – Ст. 312.
6. Громадські об'єднання в Україні: Навч. посіб. / За ред. В.М. Бесчастного. — К.: Знання, 2007. — 415 с.
7. Кравчук Валентина Миколаївна. Взаємовідносини громадських організацій і держави в умовах формування громадянського суспільства в Україні (теоретико-правові аспекти) : Дис... канд. наук: 12.00.01 – 2009.

Стаття надійшла до редколегії 7 вересня 2011 року.

Рекомендована до опублікування у "Віснику" членом редколегії А.З. Георгіцою.

А.М. Teslitskiy

The way of creation, suspension of activity, reorganization and liquidation of public organizations

Summary

The article is devoted to the order of creation, suspension of activity, reorganization and liquidation of public organizations in Ukraine. In this article the author shows the regulatory requirements in order to create public organizations, depending on their type. The article also is devoted to the conditions of suspension of the activities of public organizations, as well as their elimination.

А.М. Теслицкий

Порядок создания, приостановления деятельности, реорганизации и ликвидации общественных организаций

Аннотация

Рассматривается порядок создания, приостановление деятельности, реорганизации и ликвидации общественных организаций в Украине, приведены нормативные требования к порядку создания общественных организаций в зависимости от их вида, рассматриваются условия временного прекращения деятельности общественных организаций, а также их ликвидации.